

YILDIZ, Nazmi-AÇLAR, Ahmet ve KÖKTÜRK, Erol, “Arsa ve Arazi ‘Toprak’ Düzenlemesi Yönünden Harita ve Kadastro Mühendisliğinin Görev ve İşlevleri”, *Harita-Kadastro Sektörü ve Sorunları Konulu Bilimsel Toplantı, Konya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Harita ve Kadastro Bölümü*, 21-22-23 Nisan 1982, Konya, 4 s.

ARSA ve ARAZİ “TOPRAK” DÜZENLEMESİ YÖNÜNDE HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLİĞİNİN GÖREV ve İŞLEVLERİ

Prof. Dr. Nazmi YILDIZ

Doç. Dr. Ahmet AÇLAR

Asistan Erol KÖKTÜRK

İDMMAHarita ve Kadastro Fakültesi

Kadastro Tekniği ve Hukuk Kürsüsü Öğretim Elemanları

1. GİRİŞ

“Harita-Kadastro Sektörü ve Sorunları” konulu toplantının ana ereği, tüzel, kurumsal ve yöntemsel yönden sektöre yeni bir yön vermek olarak tanımlanmıştır. Böyle bir yön vermenin temel esaslarının belirlenebilmesi için, sektörümüzün tarihsel gelişimi, ulaştığı durum, var olan altyapısının, çağdaş teknoloji göz önünde tutularak, ülkemizin güncel ve ileriye dönük sorunlarına sürekli çözüm getirci yapıya kavuşturulması esaslarının saptanması gerekir. Esaslar saptanırken, sektörümüzün dışı açılacağı da düşünerek, sektörel çalışma ve üretimlerimizin ileri ülkelerdeki çalışma ve üretimler kalitesinde, hatta daha iyi ve ucuz olmasına da eğilmek zorundayız.

Kanımızca ancak yukarıda özünü belirttiğimiz esaslar saptandıktan sonra, ülkemizdeki Harita-Kadastro Sektörünün gerek eğitimsel gerekse yönetsel kurumlarına yeni bir yön vermek mümkün olacaktır.

2. ÜLKEMİZİN ANA SORUNLARI VE HARİTA-KADASTRO SEKTÖRÜNÜN İŞLEVLERİ

Hızla kentleşen, buna karşın zayıf ekonomik yapısı nedeniyle tarım ve endüstride bu kentleşmeye ayak uyduramayan ülkemiz, yerleşme ve kırsal toprak düzenlemesi sorunlarını çözememektedir. Bugüne dek izlenen kentlere göç aynı hızla sürerse, ki yapılan nüfus sayımlarına dayandırılan projeksiyonlar bu eğilimin süreceğini göstermektedir, kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki payı 2000 yılında % 75-80’e ulaşacak, yani 50-55 milyon insan kentlerde yaşayacaktır. Bugünkü toplam kentsel nüfus ile 2000 yılındaki kentsel nüfus arasındaki fark göz önüne alınırsa, önümüzde kalan süre içinde kentsel yerleşme alanlarımızı en az 2-2,5 katına çıkarma zorunluluğu ortaya çıkar. Böyle bir gelişmeyi düzenli bir şekilde kentlerde ve kırsal alanda yürütebilmek (planlamak, finanse, koordine ve realize etmek) için sektörümüze büyük sorumluluklar düşmektedir. Sektörümüzün bu sorumluluk alanını, genelde “ülkemizin planlama ve kentsel-kırsal alanlarda toprak düzenlemesi sorunu” olarak tanımlayabiliriz. “Toprak kullanımının gelecekteki durumunu planlamaya ve toprakların amacına uygun kullanım koşullarının gerçekleştirilmesini sağlamaya” yönelik çalışmalar olan imar uygulamaları (kentsel toprak düzenlemesi) ve arazi toplulaştırmaları (kırsal toprak düzenlemesi) açısından harita ve kadastro mühendislerinin görev alanları ve işlevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.

2.1. İMAR UYGULAMALARI

Bu konular imar tüzesi (İmar Yasası, tüzüğü, Kamulaştırma Yasası, Arsa Ofisi Yasası, v.d.) ile düzenlenmiştir. İmar planlarının hazırlanmasında gerekli topografik-kadartral haritaların oluşturulması, plan tasarılarının araziye uygulanması, yol eksenleri v.d. gerekli düzeltmelerin planlama sırasında sağlanması, planlama bölgesinde oluşan her türlü değişikliklerin adım adım izlenerek ilgili haritaların her zaman en son durumu göstermelerinin sağlanması, imar planlarının çizileceği haritaların yeraltı hatlarının konum ve yüksekliklerini içeren verilerle bütünlenmesi, kesinleşen imar planlarının harita inceliğinde ve uygulamaya kolaylaştıracak, fakat içeriği olduğu gibi kalacak şekilde yeniden çizilmesi, imar uygulamalarının ilk bölümünü oluşturmaktadır.

İmar planlarının uygulanması işlemleri ise, yalnızca harita ve kadastro mühendislerinin görev ve yetkisindedir ve böyle kalmalıdır. Bu çalışmalar içine parselasyon planlarının hazırlanması, bunların araziye uygulanması işlemleri, bu planların kadastro ve tapuya işlenmesi, kamulaştırmalar için yapılacak ölçümler ve arsa düzenlemeleri (hamur işlemleri) girmektedir.

2.2. ARAZİ (KIRSAL TOPRAK) DÜZENLEMESİ

Kırsal kalkınma çalışmalarının temelini oluşturan toplulaştırma (kırsal toprak düzenlemesi) işleri, kentsel bölgelerdeki arsa düzenlemelerinin daha büyük çapta ve değişik düzeydeki uygulanmasıdır. Bu nedenle tüm toprak reformu ve toplulaştırma uğraşlarının ölçüye ilişkin hizmetleri harita ve kadastro mühendislerinin görev ve yetkileri içine girmektedir. Toplulaştırmada tüm çalışmalara göre haritacılıkla ilgili ölçü içlerinin % 44, planlama çalışmalarının % 42 ve yönetsel işlerin % 14 oranında olması (Bak: LANG, E., Der Einsatz moderner technischer Hilfsmittel bei der Flurbereinigung, zfv, 1967, Heft 12, s: 495) ve UNESCO'ya bağlı Fédération Internationale de Géomètres (Uluslararası Harita Mühendisleri Federasyonu) 7. Komisyonunun Arazi Toplulaştırması ve Kadastro konuları ile ilgili ve yetkili bulunması, toplulaştırma çalışmalarının tümüyle harita mühendislerinin görev alanı içine girdiğini göstermektedir. Bu nedenle toplulaştırmaya karar verildiği andan başlayarak, gerekli STK haritalarının sağlanması ve revizyonu, işletme haritalarının ve toplulaştırma planının hazırlanması, yeni yol-su-boşaltma ağının planlanması ve araziye uygulanarak inşaatı ile yeniden ölçülüp plana işlenmesi, yeni dağıtımın yapılarak denklik hesaplarının tamamlanması, tapuya işlenmesi, harita-kadastro mühendislerinin işlevlerindedir. Toprak reformu ve toplulaştırma çalışmalarında saptanan endeks sınırlarının ölçümü ile parsel sınırlarının belirtilmesi de yine harita ve kadastro mühendislerinin işlevlerindedir.

Bu nedenler göz önünde tutularak, Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Yasası, Toprak ve Tarım Reforma Yasası ile, ilgili yönetmeliklerde ölçü içlerini ve proje yürütücülüğünü ilgilendiren konularda harita mühendislerinin işlevlerinin açık seçik belirlenmesi gerekmektedir. Yukarıda belirtilen görevleri nedeniyle arazi toplulaştırması çalışmalarında harita ve kadastro mühendislerinin projeyi yürütme sorumluluğunu üstlenebilmelerini sağlamak üzere, Arazi Toplulaştırma Tüzüğü'nün. 11. maddesi ile Arazi Toplulaştırma Yönetmeliği'nin 2. maddesinde gerekli değişikliklerin yapılması zorunlu olmaktadır. Kırsal alanın kalkındırılması çalışmalarında önemli bir yeri olan arazi toplulaştırması uygulamaları çok yönlü amaçları nedeniyle, birçok kamu kuruluşunun işbirliğini gerektirmektedir. Bu nedenle de Tüzüğün 10.maddesindeki, "... gerektiriyorsa" sözcüğünün değiştirilerek, işbirliğinin zorunlu duruma getirilmesi sağlanmalıdır.

Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Yasası'nın 2., 3. ve 18. maddelerinde açıklanan "tarım arazileri ve kıymetli tarım topraklarının saptanması ve sınırlandırılması", harita mühendislerinin işlevleri içinde bulunmaktadır. Aynı yasanın 4., 5., 6., 7. ve 8. maddelerine ilişkin uygulamalar da tapu sicil muhafızlıklarınca yürütülebilir.

Yürürlükten kaldırılan Toprak ve Tarım Reformu Yasası, taşınmazlarla ilgili tüm ölçü işleri için harita mühendislerini görevlendirmektedir. Yasanın hedeflerine ulaşması için, harita mühendisleri kendilerine verilen görevleri kusursuz ve eksiksiz yapma durumundadırlar. Harita mühendislerinin bu görevleri en iyi şekilde sürdürebilmeleri, TTRK ve bu yasa ile ilgili yönetmeliklerde görevlerin ve yetkilerin yeterince ve açıkça vurgulanması durumunda olanaklı olabilecektir. Bu nedenlerle TTRK'nda, 1., 2., 3.,

6., 7., 8., 9., 12., 17., 18., 19., 21., 22., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 35., 44., 46., 54., 55., 56., 57., 60., 62., 63., 68., 69., 91., 92., 93., 94., 96., 97., 98., 99., 102., 103., 105., 106., 108., 133., 134., 137., 142., 152., 161., 187., 202., 210., 213., 214., 215. maddelerle ilgili konularda gerekli tüm ölçme işlemleri harita ve kadastro mühendislerinin görev ve yetkileri içinde bulunmaktadır.

TTRK'nun nasıl uygulanacağına açıklayan 20 kadar yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmeliklerde harita mühendislerinin görev ve yetki alanları yeterince belirtilmemiştir. Hizmetin kusursuz sürdürülmesi amacıyla, belirtilen yönetmeliklerin gerekli maddelerine yeterli açıklıkların getirilmesi yerinde olacaktır.

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülke kalkınmasında önemli işlevleri olan birçok yatırımın projeleri, ancak sağlıklı ve istenen nitelikleri içeren haritalardan yararlanılarak yapılabilir ve uygulanabilir. Projelerin gerçekleştirilmesinde altlık olarak kullanılan haritaların proje uygulamaları sonunda yeni ereklere uygun olarak kısmen ya da tamamen değiştirilmeleri gerekir. Bizim burada açıklığa kavuşturacağımız konulardan biri de sektörümüzün çok yönlü amaçlara altlık teşkil eden standart topografik ve kadastral haritaları her türlü gerekli çalışmaları saparak sağlayıp sağlayamadığı ve bunlardaki değişiklikleri izleyip izleyemediğidir. Bu hususta iyimser olmak mümkün değildir. Yıllardır ülke ekonomisine de büyük katkıları olacağı savunulan çok yönlü standart-topografik-kadastral haritaların üretimi sağlanamamıştır, dolayısıyla değişikliklerin izlenmesi de söz konusu değildir.

33 yıldır Harita-Kadaastro Mühendisliği olarak tüm yurt düzeyinde ve dünyada tanınan mesleğimizin adı şimdi, YÖK'ün de önerisi ile, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği olmaktadır. Her şeyden evvel bu dalda öğretim yapan kurumların tek bir isimde anlaşmalarını ve lisans-lisansüstü öğretim programlarında paralelliklerini sağlamalıyız.

Günümüze dek STH (Standart-Topografik-Harita, halihazır harita) üretimin sektörümüz ülke ihtiyaçlarına genelde karşılamıştır. Sektörümüzde aksayan taraf “kadastro ve tapulamanın” yavaş yürümesi ve inceliğidir. Artık “kadastro-tapulama” ayırımı kaldırılmalı ve tüm ülke için geçerli “Tapu Kadastro Mevzuatı Tüzesi”nin temeli derhal atılmalıdır.

Ağır yürüyen kadastral işler, Federal Almanya'daki gibi Yeminli Mühendislerin yönettiği bürolara verilerek hızlandırılmalıdır. Böylece sektörümüzde yetişmiş elemanlardan tam yararlanma da mümkün olacaktır. Bu arada kadastral çalışmaların, arazi alımından arşivlemeye dek olan tüm aşamalarında ülke koşullarına uygun otomasyona dönüştürülmesi yollarının araştırılmasına başlanmalıdır. Otomasyona tam bir yönelme için, tapulama ve kadastro çalışmalarının tüzel, yönetsel ve teknik esaslarının önceden belirlenmesi zorunludur.

Harita Genel Müdürlüğü, tüm olanakları, geniş deneyimi ve kapasitesi ile gerek ülke içi ve gerekse ülke dışı çalışmalarla sivil sektöre de hizmet verir duruma getirilmelidir.

Makro ve mikro ölçekteki sonuçları bir anketle tüm üyelerimize duyurarak saptamalı, yeni model arayışında bu anket bilimsel bir komisyonca değerlendirilerek göz önünde tutulmalıdır.